

JOSEPH E. STIGLITZ

Robert Zoellick'e sorular

ABD meclis komitelerindeki birkaç kişinin işaret ettiği gibi; bankanın, uyruğu, cinsiyeti ya da ırkı ne olursa olsun açık ve şeffaf bir süreçle seçilmiş en nitelikli kişi tarafından idare ediliyor olması, Amerika'nın menfaati icabıdır

Paul Wolfowitz'in Dünya Bankası'ndan istifa etmesi bir sorunu çözerken, bir diğeri gün ışığına çıkardı. Dünyanın en büyük kalkınma bankasının yönetici adayı olarak Wolfowitz'in adı ilk kez geçtiğinde; Amerika'nın başarısızlığının mimarı olan kişinin, bu şekilde ödüllendirilmesi fikri şüphecilikle karşılandı. Fakat Başkan George W. Bush idaresinin başlangıcından itibaren çok taraflı kurumları ve anlaşmaları baltalamaya çalıştı. Wolfowitz'in aday gösterilmesi de bu çabanın bir parçasıydı.

Kendi ülkesinde fazla destek görmeyen ve dışarıdan da pek destek alamayan etkisiz Başkan Bush'un bir sonraki Dünya Bankası başkanını seçmesine izin verilmeli midir? Bush doğru karar verebilme yeteneği olmadığını zaten gösterdi. Bir şans daha vermeye gerek var mı?

ABD'nin Dünya Bankası Başkanı'nı ve Avrupa'nın da IMF Başkanı'nı seçtiği "ihtiyar kurt" sistemine karşı iddialar bugün özellikle zorlayıcı olmuştur. Bankanın başkanı bile bankanın yönetimindeki kusurların ortaya çıktığı bir süreçle seçilmişken, banka iyi yönetimi teşvik etmede ve yolsuzlukla mücadelede ne derece etkin olabilir? ABD tarihindeki en bozuk ve iktidarsız yöneticiler arasında kabul edilen bir aday tarafından verilmiş bir yolsuzlukla mücadele mesajı ne derece inandırıcı olabilir?

ABD meclis komitelerindeki birkaç kişinin

► Robert Zoellick

işaret ettiği gibi; bankanın, uyruğu, cinsiyeti ya da ırkı ne olursa olsun açık ve şeffaf bir süreçle seçilmiş en nitelikli kişi tarafından idare ediliyor olması, Amerika'nın menfaati icabıdır. Bunun için başkanların seçilme biçimi değiştirilmelidir ve on üç yıldır ilk kez yapılan Dünya Bankası'ndaki meclis oturumlarında ben de herkes gibi, bu önemli reform için çağrıda bulundum.

Amerikan hükümetindeki önemli görevler için başkanın yaptığı atamalar açık oturumlarda görüşülür. İhtiyar kurt sistemi korunsun ya da korunmasın, ama özellikle eğer korunursa, bankanın yönetim kurulunun da Bush'un Wolfowitz'in ardından belirleyeceği aday için açık oturumlar yapması gerekir. Bush'un adayı Robert Zoellick dâhil, bankaya başkanlık etmek üzere önerilecek bütün adaylara sorulması gereken sorulardan bazıları, doğru ve yanlış cevaplara ait ipuçları ile beraber aşağıdadır.

SORULAR VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

● **Dünya Bankası Başkanı'nın gelişmekte olan ülkelerin menfaatlerine öncelik vermesi gerektiğine inanıyor musunuz?**

Tarıma yapılan yardımlardan vazgeçmeleri

için Avrupa ve Amerika'ya baskı yapacak mısınız? İşgücü piyasalarının sermaye piyasalarından daha fazla liberalleştirilmesi, gelişmekte olan ülkelerin mallarını gelişmiş sanayi ülkelere sokmayan tarife dışı engellerin ortadan kaldırılması ve kalkınmayı engelleyen, sözde "yükselen tarifelerin" iptal edilmesi üzerinde duran bir kalkınma döngüsünü savunur musunuz? Araştırmalar gelişmiş sanayi ülkelerinin politikalarının, en azından bazı koşullarda, gelişmekte olan ülkelerin menfaatine uygun olmadığını gösterse bile araştırma yapılmasına izin verir misiniz?

James Wolfensohn'un, bankaya başkanlık yaptığı dönemde bir felsefe değişikliği oldu. Araştırmalar bazı gelişmiş sanayi ülkeleri ve bankadaki bazı kişiler tarafından sürdürülen politikalar için kritik olsa bile, araştırmaya dayalı politikaları teşvik ettik. Araştırmalarımız bazı politikaların (örneğin tarımsal yardım) gelişmekte olan ülkelere zarar verdiğini gösterince, müzakerenin tekrar tanımlanması için bulguları halka sunduk.

● **Gelişmekte olan ülkelerin kalkınmaya yönelik fikri mülkiyet rejimi uygulama inisiyatifini destekleyecek misiniz?**

Gelişmekte olan ülkeleri, gelişmiş ülkelere ayıran şey sadece kaynaklardaki değil aynı zamanda bilgilerdeki farklılıktır. Banka kısmen bir bilgi bankası olarak görülmeli ve gelişmekte olan ülkelerin bilgiye erişimini kolaylaştıran reformları desteklemelidir. Gelişmekte olan ülkeler, kısıtlı bütçeleriyle yoksulların sağlığını düzeltmeye çalışıyorsa genel hekimliğe erişim çok önemlidir. Uruguay Round'un fikri mülkiyet hükümleri olan TRIP'ler genel hekimliğe erişimi azaltmak amacıyla tasarlandı ve başarılı da oldu. Ama TRIP'ler kadar kötü olan şey Bush'un zorla kabul ettirmeye çalıştığı iki taraflı ticari anlaşmalar. Gelişmekte olan ülkelerin menfaatlerini temsil eden adaylar bu politikalarından uzak durmak zorunda.

● **Ülkelerin fonlara erişiminde kullanılan kriterleri tekrar tanımlayacak mısınız?**

Bugün para akışı, buna pek ihtiyacı olmayan ya da bunu etkili biçimde kullanamayacak olan ülkelere doğru oluyor. Örneğin özelleştirme ve liberalleştirme ile ilgili mevcut inançlara uygun hareket ederseniz "iyi yönetici" olarak puan kazanırsınız ve gerçek yardım etkinliği azaltılırken bile yardım tahsisatını artırabilirsiniz.

● **Sizce yolsuzluk yapılan ülkelere fon ayrılmaması gerekir mi? Yanıtınız evetse, bunu tutarlı bir biçimde yapar mısınız? Hayırsa, banka buna nasıl tepki vermelidir? Gizli banka he-**

saplarının kapatılması dâhil kapsamlı bir yolsuzlukla mücadele gündemini destekler misiniz?

Wolfowitz'in yolsuzlukla mücadele gündemindeki kusurlardan biri de Irak ya da Pakistan gibi Bush idaresinin destek verdiği ülkelere yapılan yardımlar buralardaki bütün yolsuzluklara rağmen devam ettirilir ya da artırılırken, diğer ülkelere hiç tolerans gösterilmemesiydi. Özbekistan, ABD'nin gözündeki yerini kaybedene kadar buradaki sorunlar görmezden gelindi. Benzer biçimde, Bush Yönetimi gizli banka hesaplarının teröristleri finanse ettiğini fark edene kadar banka gizliliğini sınırlayan OECD inisiyatifine karşı çıktı. O tarihten bu yana, gizli banka hesaplarını kapatabileceğini gösterdi, ama bunu sadece teröristler için yaptı.

● **Dünya Bankası ülkeleri, çekirdek işgücü standartlarını benimsemeye teşvik etme konusunda daha fazla çalışmalı mı?**

Banka tüm dünyada kabul edilmiş bu standartları aktif olarak teşvik etmemekle kalmaz, aynı zamanda "esnek işgücü piyasalarından" ve özel yatırıma götüren koşullardan söz ederken toplu sözleşmeden ve işçilerin korunmasından vazgeçtirir. Dünya Bankası Başkanı'nı seçmede kullanılan ihtiyar kurt sistemi sona ermelidir. Yeterince zarar vermiştir. Ama eğer bankayı yöneten gelişmiş sanayi ülkeleri kendi prensiplerine uymayı reddederse, en azından daha fazla şeffaf olmayı kabul etmelidir. Dünya ne elde ettiğini bilmelidir. Açık oturumlar doğru yönde atılmış bir adımdır.

Amerikan hükümetindeki önemli görevler için başkanın yaptığı atamalar açık oturumlarda görüşülür. İhtiyar kurt sistemi korunsun ya da korunmasın, ama özellikle eğer korunursa, bankanın yönetim kurulunun da Bush'un Wolfowitz'in ardından belirleyeceği aday için açık oturumlar yapması gerekir